

LATVIJAS PIEVIENOŠANĀS EIROZONAI: PLUSI UN MĪNUSI

EIRO IEVIEŠANA NODROŠINĀS LIELĀKU EKONOMISKO STABILITĀTI LATVIJĀ

- + Euro ir otra lielākā globālo ārvalstu rezervju valūta - aptuveni 25% no pasaules finanšu rezervēm tiek uzglabāti eiro valūtā.
- + Pasaules finanšu rezervju valūtas statuss nozīmē, ka pat nopietnu ekonomisku satricinājumu gadījumā eiro saglabās savu vērtību, salīdzinoši stabili turoties pretī valūtas kursa svārstību izraisītajai nestabilitātei.
- + Euro ieviešana likvidēs devalvācijas risku - satricinājumu un krīžu gadījumos sabiedrībai vairs nebūs jāuztraucas par savu uzkrājumu un ienākumu drošību.
- + Spekulācijas par lata devalvāciju tautsaimniecībai nodara lielu kaitējumu. Tās nozīmē zaudējumus gan iedzīvotājiem (piemēram, konvertācijas izmaksas, mainot latus pret ārvalstu valūtām un atpakaļ), gan uzņēmumiem (piemēram, neskaidrības brīžos sadarbības partneri lauž līgumus, zūd iespējas apdrošināt ārējās tirdzniecības darījumus, zūd iespējas veikt pēcapmaksas norēķinus).
- + ECB nodrošina finanšu pieejamību likviditātes grūtībās nonākušām bankām – tas vairoš Latvijas finanšu sektora stabilitāti un mazinās valsts iespējamo saistību apjomu.

NOSTIPRINĀSIM PIEDERĪBU ES VALSTU KODOLAM TĀDĒJĀDI VAIROJOT SAVU IETEKMI GAN ES, GAN PASAULĒ

- + Šobrīd Eiropas Savienība mainās un nākotnē ciešāka eirozonas valstu integrācija ir nenovēršama. Veidojas „divu ātrumu” Eiropas Savienības modelis, kura kodolu veidos eirozonas valstis.
- + Latvijas kā mazas un atvērtas ekonomikas interesēs ir būt starp ES kodolam piederīgajām valstīm, piedaloties kopējā lēmumu pieņemšanas procedūrā, nevis spēlēt pēc citu diktētiem spēles noteikumiem.
- + Mūsu viedoklim pasaulē būs ievērojami lielāka nozīme, atrodoties eirozonā, nekā atrodoties perifērijā.
- + Latvija piedalīsies lēmumu pieņemšanā par eirozonas monetāro politiku
- + ES ietvaros notiek būtiskas pārmaiņas, tādēļ ikvienai valstij, kas savu vietu redz eirozonas kodolā, ir jāpiedalās ES nākotnes modeļa būvniecībā.

DALĪBA EIROZONĀ ĻAUS IETAUPĪT UZ PROCENTU MAKSĀJUMIEM PAR VALSTS PARĀDU

- + Pēc Latvijas Bankas aplēsēm, procentu likmju samazinājums turpmākajos desmit gados ļaus ietaupīt vidēji 80 miljonus eiro gadā (pēc pilnīgas SVF aizņēmuma daļas atmaksas).
- + Ietaupītos līdzekļus būs iespējams novirzīt valsts prioritāšu finansēšanai – piemēram, algām, pensijām u.c. sektoriem, kā arī veidot valsts budžeta biežāku drošības spilvenu neparedzētiem gadījumiem.

LATVIJAI BŪS JĀIEGULDA NAUDA GLĀBŠANAS FONDA KAPITĀLĀ

- Iemaksas Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) fondā veidos aptuveni 200 miljonus eiro, kas pakāpeniski iemaksājami 5 gadu laikā.
- Fonda nauda tiks izmantota, lai nepieciešamības gadījumā sniegtu palīdzību – aizdotu grūtībās nonākušām eirozonas valstīm. Šāda palīdzība kādreiz var būt vajadzīga arī Latvijai. ESM var salīdzināt ar sava veida apdrošināšanas polisi
- Tas, ka eirozonas valstis viena otru atbalsta, ir labi visām dalībvalstīm, jo valstis ir cieši saistītas un atkarīgas viena no otras, piemēram, eksporta ziņā. Tādēļ tiek veidoti fondi.
- Būtiski izprast, ka finansējums tiek aizdots, nevis uzdāvināts, un aizdevums tiek pamatots uz stingriem nosacījumiem attiecībā uz valstu finanšu sakārtošanu un ekonomikas stabilizēšanu noteiktā termiņā.
- Iemaksas ESM nepalīdzēs valsts parādu.

PARĀDU KRĪZE VAIROJUSI NEZIŅU, TRŪCIS SKAIDRĪBAS PAR VAJADZĪGO REFORMU GAITU

- Nav skaidri zināms, kāds būs eirozonas un ES nākotnes modelis un kādi lēmumi būs jāpieņem, lai valsts, kas nākotnē pretendēs uz dalību eirozonā, atbilstu prasībām.
- Iespējams, ka, atliekot pievienošanos eirozonai 2014.gadā, ar Māstrihtas kritēriju mehānisku izpildi var būt par maz.
- Nav iespējams prognozēt ātru parādu krīzes radīto problēmu risinājumu, ko nosaka galvenokārt salīdzinoši smagnējais lēmumu pieņemšanas process, jo par lēmumu nepieciešams vienoties 17 eirozonas valstīm.
- "Dalības maksa" (piemēram, valsts iemaksas ESM kapitālā) par iestāšanos eirozonā potenciālajām eirozonas dalībvalstīm tiks piemērota arī turpmāk.
- Tomēr, jau šobrīd zināms, ka tiks īstenoti pasākumi gan budžeta disciplīnas ievērošanai (t.sk. soda sankcijas), strukturālās reformas valstu konkurētspējas atjaunošanai, gan eirozonas banku stiprināšanai.

IKDIENĀ VAIRS NEIZMANTOSIM LATUS, KAS DAUDZIEM NO MUMS IR LATVIJAS ATDZIMŠANAS SIMBOLS

- Lats ir bijis viens no atkalatgūtās neatkarības simboliem, lats ir iemīļota valūta, kurai esam emocionāli pieķērušies.
- Ikviens eirozonas dalībvalsts no nacionālās valūtas šķīrās ar dalītām jūtām, tomēr izšķīrās par labu racionālam argumentam - nauda ir līdzeklis cilvēka labklājības celšanai, un eiro ir izdevīgāka valūta šī mērķa sasniegšanai, tādēļ ekonomiskajiem argumentiem tika dota priekšroka.
- Latvijas eiro monētas rotās pieclatnieka tautu meitas simbols. Latvijas centus rotās Latvijas Republikas ģerboņi – lielais un mazais. Ar Latvijas eiro varēsīm norēķināties visā eirozonā – no Somijas līdz Portugālei.
- Vērts piebilst, ka ne vācieši, ne francūži, ne igauņi nav zaudējuši savu nacionālo identitāti, aizstādami markas, frankus un kronas ar eiro.

SAMAZINĀSIES MAKSĀJUMI BANKĀM - VAIRĀK PALIKS PAŠIEM

- + Pieaugot Latvijas kredītreitingam saistībā ar eiro ieviešanu, privātā sektora aizņemšanās izmaksas būs zemākas. Piemēram, mājsaimniecībai saņemot kredītu mājokļa iegādei pašreizējā vidējā mājokļa kredīta apmērā (29 000 latī), ietaupījums no procentu likmes samazinājuma par 0,5 procentu punktiem būs 94 latī gadā.
- + 82% Latvijas iedzīvotāju kredīti ir ņemti eiro. Līdz ar eiro ieviešanu par konvertāciju samaksātā naudas summa paliks kredītņēmēju rīcībā. Piemēram, mājsaimniecībai ar vidējo eiro kredītu mājokļa iegādei un vidējo eiro patēriņa un pārējo kredītu ietaupījums konvertācijās ir 32 latī gadā.
- + Tāpat samazināsies procentu maksājumi par latos ņemtajiem kredītiem (Rigibor likmes tiks pārvērstas Euribor likmēs).
- + Samazināsies konvertācijas izmaksas. Vismaz 70 miljoni eiro gadā tiks ietaupīts izzūdot lata/eiro savstarpējās konvertācijas izmaksām.
- + Turpmāk nebūs vajadzības uzturēt divus banku kontus (EUR un LVL).
- + Ātrāki un lētāki kļūs pārskaitījumi eiro valūtā uz citām ES dalībvalstīm. ES noteikumi prasa, lai iekšzemes un pārrobežu eiro maksājumu cenas būtu vienādas. Tādēļ par pārskaitījumu eiro, piemēram, uz Īriju banka varēs prasīt no klienta tos pašus ~25-30 santīmus (jeb ekvivalentu centos), kas šobrīd jāmaksā par latu iekšzemes maksājumiem.

EIRO IEVIEŠANA VEICINĀS ĀRĒJĀS EKONOMISKĀS AKTIVITĀTES PIEAUGUMU

- + Samazināti riski, kā arī ērtāka un lētāka darījumu veikšana veicinās straujāku eksporta pieaugumu. Pēc Latvijas Bankas aplēsēm, 2020.gadā tas varētu būt par 5% lielāks nekā tad, ja eiro netiktu ieviests. Šie paši apstākļi veicinās arī straujāku investīciju ieplūdi valstī. Investīcijas ir papildu nauda, ko ieguldīt tautsaimniecības attīstībā, piemēram, ražošanā, kas savukārt veicinās nodarbinātību. Līdz ar nodarbinātības pieaugumu palielinās atalgojums un uzlabojas arī sabiedrības dzīves līmenis.

GALVENIE MĪTI PAR EIRO IEVIEŠANU

IEVIEŠOT EIRO, STRAUJI KĀPS CENAS

- ✗ Nevienā ES valstī, kas ieviesusi eiro, pārejas dēļ cenas nav cēlušās vairāk par 0,2 – 0,3 procentpunktiem, t.i., no 10 LVL tie ir 2-3 santīmi.
- ✗ Igaunijā pēc eiro ieviešanas cenu līmenis palielinājās par 0,3%.
- ✗ Ievērojami lielākā ietekme uz cenu kāpumu ir globālām cenu tendencēm, piemēram, naftas un pārtikas cenu pieaugumam, nevis eiro ieviešanai. Piemēram, neražas gads kādā lauksaimniecības lielvalstī, izraisot pārtikas cenu pieaugumu pasaules tirgos, radīs daudz lielāku cenu kāpumu nekā vienotās valūtas ieviešanas izmaksu ietekme uz preču un pakalpojumu cenām kādā potenciālajā eirozonas dalībvalstī.
- ✗ Daudzu preču un pakalpojumu tarifi nereti tiek pārskatīti gada sākumā. Kā zināms, enerģijas vai degvielas cenu pieaugums būtiski ietekmē saražotās produkcijas izmaksas.
- ✗ Cenu kāpums ir atkarīgs no preču un pakalpojumu pārdevēju godaprāta. Ietverot cenās tikai eiro ieviešanas izmaksas, cenu piegums būs neliels.

IEVIEŠOT EIRO, IESPĒJAMAS IZMAIŅAS EUR/LVL KURSĀ

- ✗ Latvijas gadījumā šādām izmaiņām nav ne mazākā pamata. Māstrihtas kritēriji mēra valsts ekonomikas konverģenci noteiktos apstākļos. Mainot eiro kursu, tiktu būtiski mainīts Latvijas ekonomikas līdzsvars, līdz ar to Māstrihtas kritēriju ievērošana eiro ieviešanas brīdī zaudētu jēgu. Līdz ar to, lai arī kursa maiņa ir formāli iespējama, praktiski šāda varbūtība nepastāv.

EIRO IEVIEŠANA NOZĪMĒ ATSACĪŠANOS NO NEATKARĪGAS MONETĀRĀS POLITIKAS

- Latvijas Bankai pēc pievienošanās eirozonai vairs nebūs iespēju noteikt Latvijai pieskaņotu procentu likmju politiku – uz mums attieksies visai eirozonai pieņemtais lēmums, ko pieņem Eiropas Centrālā banka (ECB). Tas būs vienāds Somijai, Latvijai, Vācijai, Īrijai u.c.
- Latvijas tautsaimniecības pieauguma un lejupslīdes svārstības jau šobrīd ir līdzīgas eirozonas lielajām valstīm. Tādēļ vairumā gadījumu eirozonai kopīgi noteiktā procentu politika Latvijai būs izdevīga. Lai arī tā vairs nebūs pēc pasūtījuma "šūdināta" tieši Latvijai – nenosalsim un nepārkarsīsim arī lielākā "šūšanas firmā" ražotā apģērba gabalā.
- Turklāt kopš lata ieviešanas Latvija īstenojusi fiksēta valūtas kursa politiku – lats bijis piesaistīts vairāku lielu valūtu grozam vai – kopš 2005.gada – eiro, kas kalpojis labi. Tā ir bijusi optimāla izvēle, jo esam maza un atvērta tautsaimniecība – vienlīdz atkarīga no eksporta un importa (izejvielas, energoresursi u.c. jāieved, lai eksportpreci saražotu).
- Tādēļ fiksēta valūtas kursa apstākļos arī pašlaik Latvijas Bankas procentu likmju politikas efektivitāte ir ierobežota. Līdz ar to Latvijas pāreja uz eiro neradīs lielas izmaiņas.

EIROZONA DRAUD SABRUKT TUVĀKAJĀ LAIKĀ UN, TAI IESTĀJOTIES, PARĀUS MŪS LĪDZI BEZDIBENĪ

- ✗ Par spīti pašreizējām problēmām eirozonā, tās izjukšana uzskatāma par maz iespējamu. Visām iesaistītajām pusēm apzinoties lielos zaudējumus, ko eirozonas iziršana nesīs, tās ir apņēmušās darīt visu nepieciešamo, lai eirozonu saglabātu.
- ✗ Tomēr, ja apspriežam eirozonas iziršanas sekas, tad šāda notikuma ietekme uz Latviju būtiski nemainīsies atkarībā no tā, vai atrodamies eirozonā vai ne. Izirstot eirozonai, krīze iestātos Eiropas vienotajam tirgum piederošajās valstīs, tai skaitā Latvijā.

ČEHIJA, UNGĀRIJA, POLIJA UN BULGĀRIJA IR PAZIŅOJUSI, KA EIROZONĀ NESTĀSIES, KAMĒR PARĀDU KRĪZE NETIKS ATRISINĀTA

- ✗ No jaunajām ES dalībvalstīm Latvija un Lietuva šobrīd ir vienīgās, kas, izpildot Māstrihtas kritērijus, var pretendēt uz pilntiesīgu dalību eirozonā; pārējām vēl vismaz 2 gadus pirms eiro ieviešanas jāpievienojas Valūtas kursa mehānismam (ERM II), kas prasa to valūtas piesaistīt eiro.
- ✗ Gan Lietuva, gan Polija nule kā izteikusi vēlmi ieviest eiro attiecīgi 2015. un 2016. gadā.